

fred og frihet 3/2016

Viktig forsvarsdebatt

Det har vært mye debatt om forswarets langtidsplan i høst. Debatten er viktig og positiv av flere grunner – og er kanskje blitt enda viktigere etter valget av Donald Trump som ny president i USA.

Debatten er viktig fordi langtidsplanen 2017-2027 innebærer et langt skritt mot en enda tettere binding mellom Norge og NATO – selv med de endringene som kom fram i løpet av den politiske behandlingen:

- Nedbygging av tradisjonelt forsvar av norsk hav og territorium – som også kan være viktig i forhold til naturkatastrofer, sabotasje eller terror
- Prioritering av mannskap og utstyr til NATO krigføring i land som Afghanistan og Syria
- Investering i 52 F35 fly som ikke egner seg til forsvar av Norge
- Forsøk på å binde opp stortingsvedtak i mange år framover ved at bare en liten del av de totale utgiftene til langtidsplanen tas over årets budsjett
- Planer om å stasjonere 300 amerikanske styrker på Værnes i Trøndelag
- Signalene om at utgiftene til forsvarret må økes ytterligere – mot NATOs målsetting på 2%

Samtidig som langtidsplanen varsler tettere binding til NATO har vi fått studier som viser at NATOs krigføring ikke bare fører til dødsfall, lidelse, ødeleggelser og enorme utgifter – men heller ikke oppfyller de målsettingene som ble satt. Den norske Godal-rapporten viste at norsk deltakelse i Afghanistan ikke førte til demokrati og kvinnefrigjøring som opprinnelig hevdet, det eneste resultatet var å vise at Norge var en lojal alliert av USA og NATO. Den britiske Chilcot-rapporten

vedrørende krigføringen i Irak viste at argumentet for britisk deltakelse, dvs. at Hussein hadde masseødeleggelsesvåpen, ikke var korrekt.

Langtidsplanen var så provoserende at den skapte debatt. Både nåværende og tidligere militære ledere tok til ordet. Lokalpolitikere og innbyggere protesterte – og selvsagt også fredsbevegelsen. Debatten gjaldt både budsjettens størrelse og prioriteringer, og selvsagt også stasjonering av amerikanske marinesoldater på Værnes som kan det være et brudd på baseerklæringen fra 1949 om å ikke tillate allierte styrker på norsk jord i fredstid.

Langtidsplanen har skapt et viktig rom for debatt som vi må utnytte. Det har vært altfor lite åpen debatt om forsvars- og sikkerhetspolitikk i Norge. De politiske partiene har oftest unngått temaet, journalistene oppfatter det som lite interessant, velgere ser det ofte som for komplisert.

Vi havner i den paradoksale situasjonen at et av temaene som er viktigst for vår alles framtid, blir forbigått i stillhet. Det er viktig at fredsbevegelsen deltar aktivt i denne debatten og ser den som en mulighet. Vi må synliggjøre dilemmaene. Et av dilemmaene er at et stort flertall av den norske befolkningen er mot atomvåpen – samtidig som et stort flertall er tilhengere av norsk medlemskap i NATO – og NATOs strategier inkluderer bruk av atomvåpen

Vi må løfte debatten om forsvars- og sikkerhetspolitikk inn i valgkampen!

*Liss Schanke
leder, WILPF Norge*

Fredsbevegelsen samlet i Berlin

Over 800 deltakere fra forskjellige fredsorganisasjoner og fra omkring 80 land møttes på Technische Universität i Berlin ved månedsskiftet september/oktober. Den store fredskonferansen var i regi av IPB under tittelen «Disarm! For a Climate of Peace. Creating an Action Agenda». Særlig synlig under konferansen var fagforeningene, både i form av deltakelse og på plass i de mange plenumspanelene. WILPF Norge gjorde seg også synlig og gjennomførte en rekke workshops. Vi presenterer noen av dem nedenfor.

Flyktningkrisen er ikke kjønnsnøytral

Av: Kari Nes

Kvinner på flukt risikerer fysisk og strukturell vold og diskriminering både i landet de opprinnelig kommer fra, i landene de kommer til samt når de er underveis. Rapporten «Women Refugees at Risk in Europe»¹ fra 2016 oppsummerer hva en gruppe fredsprisvinnere og menneskerettighetsforkjempere fant ut etter sine besøk langs flyktningeruter i Europa. De identifiserer situasjoner der det viser seg at kvinner er spesielt utsatt for vold eller trakassering under flukt fra Syria for eksempel; i flyktningmottak, i flyktingleire, ved stengte grenser eller andre flaskehalsar, på båt-overfart og generelt langs ruta.

Volden kan være 'survival sex', voldtekt, slag, trafficking, tyveri, press fra menneskesmuglere. Også fra norske mottak er det rapportert om voldtekter. Overfylte rom, mangel på privatliv, manglende bad og dårlig hygiene, osv, er ofte tilfelle på flyktingers overnattingssteder. En workshop-deltaker fortalte fra et tysk flyktingssenter der hun jobbet frivillig, at ingen dører kunne låses.

Tiltak må settes inn på ulike nivåer, både overnasjonalt, statlig, lokalt og i frivillige organisasjoner, jf. WILPF-resolusjonen «The provision of Gender-sensitivesupport to Syrian Women Refugees».² Noen smakebiter på hva som (bør/kan) gjøres: Det selvsagt er at alle krigshandlinger må opphøre. På regjeringnivå i Europa må trygg reise sikres for dem som flykter, for eksempel ved avkriminalisering av grensepasseringer. Da vil også markedet

for menneskesmuglere falle bort. Handlingsplaner for SR 1325 må i hvert land følges opp med tanke på flyktningkvinnens situasjon. I FN vedtok 193 land i september 2016 for første gang på høyeste nivå felles kjøreregler vedrørende flukt og migrasjon.

Men også kvinnene selv kan gjøre noe og være med å motvirke offerrollen de lett blir tvunget inn i. I en flyktingningleir tok en kvinnegruppe opp at kvinner ofte ble slått, mye fordi de vanlige sosiale beskyttelsestrukturene var gått i oppløsning. Tiltaket ble anskaffelser av fløyter til alle kvinnene: Når en kvinne merket at en annen ble slått, blåste hun i fløyta. Når andre kvinner hørte dette, blåste de også i fløytene sine. Volden opphørte raskt!³

Et eksempel fra frivillig sektor er hvordan Flyktinghjelpen gir jenter i flyktingleire sanitærartikler for å sikre jentene skolegang under deres menstruasjonssyklus. For øvrig ble pensjonister som ressurs i frivillig arbeid nevnt av flere i workshopen.

Andre tiltak er at byråkratiske, juridiske og språklige hindringer må bygges ned for at mennesker på flukt og asylsøkere skal få sine rettigheter imøtekommet innen rimelig tid. I Danmark (og Norge og andre land) kan sakene ta mange år, men et initiativ fra en gruppe danske innvandringsjurister søker å bøte på dette (brosjyre ble utdelt til workshopdeltakerne).⁴ Også lenker til øvrige nyttige kilder ble delt med forsamlingen.

Foto: Tove Krag og Ida Harsløf fra WILPF Danmark og Kari Nes fra WILPF Norge

Innledere var *Ida Harsløf og Tove Krag fra Danmark, og leder av workshopen var Kari Nes fra Norge. Ta kontakt med kari.nes@hihm.no dersom du ønsker mer informasjon.*

Noter

1. *Women Refugees at Risk in Europe* kan lastes ned fra: http://nobelwomensinitiative.org/wp-content/uploads/2016/03/Opening-Borders-Report_FINAL_WEB-1.pdf?ref=18
2. WILPF-resolusjonen «The provision of Gender-sensitive support to Syrian Women Refugees» finner du på: http://wilpf.org/wilpf_statements/resolution-the-provision-of-gender-sensitive-support-to-syrian-women-refugees/
3. Se: Kate McCallister i *The Guardian* 21.07.16.
4. Se: <http://www.asyltilkvinder.dk/translate/english>

Nobels fredspris til Colombia ved president Juan Manuel Santos

WILPF Norge er positiv til årets tildeling av fredsprisen og støtter presidentens uttalelse om at denne prisen er til hele folket i Colombia. Se: www.ikff.no/uttalelser-vedr-nobelprisen-til-colombia/

Hvordan kan vi gå fra krigskultur til fredskultur?

Den skjulte krigsideologien'

'The war of terror': Dagens tese. Det fyller vår mediehverdag og holder oss i ro slik at opprustningen til krig får fortsette. Til gevinst for noen få og til sult og utarming for de mange og hele vår klode. Hva kan vi gjøre for å endre vår kultur fra en krigskultur til en fredskultur?

Slik åpnet Bitte Vatvedt, Norges Fredsråd, sitt innlegg. Det sniker seg fram et krigsspråk i dagligtalen. Legg merke til hvordan du selv bruker språket, på jobb og i sosiale sammenhenger. Helt uten at vi tenker over det, sloss vi, 'gunner' på, kjemper og skyter. I stedet for å ringe til heter det nå 'hit me up!' sa Bitte.

Tenk over hvordan politikere bruker språket mens 'war of terror' pågår, i debatter og når de henvender seg til oss. Da det var ugreit å erkjenne at vi bomba Libya, brukte de ordet 'oppdrag'. Norge er aldri i krig, vi er bare 'på oppdrag'. De kjemper for fred og bedre tider. De kjemper mot ondskapens akse! Den de definerer som fienden er ond.

Media bruker bilder av døde flyktningbarn for å bekrefte hvem som er ond. Slik forsterkes myndighetenes påstand om at man kan ikke forhandle med en ond fiende over et barnelik. Men forteller de sannheten? Legg merke til hvordan de bruker metaforer for å uttrykke det gode og onde. Denne måten å bruke språket på er kultur. Vi lever i en krigskultur. En kultur for å holde motstanden mot krig og opprustning nede.

Hva med dagens underholdningskultur? – Alle elektroniske spill, serier, shows, sosiale og andre medier og alt som renner over oss, ikke minst over dagens barn. Et vellykket økonomiske og kulturelt samarbeid mellom underholdnings- og våpenindustrien. Vi sklir inn sløvet av vin og velstand! Slik ligger vi i sofaen og

deltar i den store krigen. Forteller mediene oss sannheten om hva som skjer eller bereder de grunnen for militærkomplekset som bruker alle midler for å holde vår protest nede?

Lærer vi noe om fredskultur? Finnes det noen sterke krefter som pusher fredskultur på oss? Jo, vi jobber for fred, nedrustning, miljøvern og utvikling. President Obama sier også at han jobber for fred. Forstår vi ordet fred likt? 'The war of terror' – er ikke USA verdens største terrorist i dag?

- Hvem tjener på krigen, spurte forfatteren Berthold Brecht! Er det du eller militærindustrien? Er det den slitne amerikanske våpenindustriarbeideren eller de usynlige krigsprofitørene? Skattepengene fra den amerikanske arbeideren som skulle gå til velferd for hans familie, går rett i kassa til de private våpenselskapene. Slik flyttes fellesskapets penger over i private lommer. Slik blir noen få rike på bekostning av de mange. Våpenselskapene leker ikke og de jobber verken for vår sikkerhet eller vår framtid. Vår framtid og sikkerhet må vi selv ta hånd om. Vi må stanse våpenindustrien, vi må ta vare på mennesker og miljø. Vi må forandre forståelse, holdninger og kultur.

For å forandre kulturen må vi søke sannheten bak historiene. Vi må starte med å spørre oss hva vi vil – ikke bare si det vi ikke vil! Vi må sette ord på – våre egne ord på det vi vil. Slik kan vi starte endringen fra en krigskultur til en fredskultur, avsluttet Bitte.

Hvordan fremme fredskultur for barn og unge?

Mange land bruker mer penger på militæret enn på utdanning. Hvordan kan vi bruke utdanning til å oppnå fred og ikke minst opprettholde fred, var utgangspunktet for Randi Kjelsnes' innledning. Hun er under utdanning ved Høgskolen i Hedmark. Randi viste til

et foredrag til Amanda Benavides de Pérez, president i organisasjonen Fredsskolen i Colombia. Hun pekte på hvor viktig utdanning og skole har vært og vil være for freden i Colombia. Utdanning og opplæring i fred, for barn men også for voksne, er avgjørende for å skape en fredskultur og derfor oppnå fred over lengre tid.

Utdanning eller opplæring i fredsarbeid må gjenspeiles i måten det læres bort på. Hvis tvang, vold og autoritære undervisningsmetoder brukes til å formidle fred, vil dette virke mot sin hensikt. Derfor må all undervisning uavhengig av fag eller emne, inneholde dialog og deltagelse, også for barn. Barn vet hva fred er, de formulerer det kanskje ikke på samme måte som en voksen. Blant annet har Redd Barna hatt prosjekter med barn i krigsherjede områder som viser at barn vet hva fred er. Deltagelse er med på å bidra til at barna blir hørt. Fred er ikke et prosjekt som skal komme fra en leder ned til folket. Det er et prosjekt som må ligge i folk, i alle folk. Hver enkelt må jobbe for fred i sitt daglige liv nettopp for å oppnå en varig fred.

Konfliktløsning, ikke diskriminerende og kulturell forståelse, er viktige nøkler som må gjenspeiles i alle målene i læreplanene. Det samme bør religiøs forståelse og menneskerettighetene. Læreplanene bør ha lokale variasjoner. Ikke alle områder i et land er like og lokal variasjon kan føre til større forståelse. I Norge finnes det lokale kulturelle variasjoner, for eksempel hos samer. Også i andre land, som i eksemplet Colombia er forskjellene mellom by og land stor.

Lærebøker, eller mer aktuelt i dag læremateriell (som lesebrett, apper og nettsider), må gjenspeile fred og en fredsagenda. Læringsprosessen og lærerne hvor refleksjon er sentralt, innebærer fredelig kultur og læringsmetodikk.

En av de kanskje viktigste tingene vi kan lære bort

til barn i dag er kildekritikk. Vi vet i dag at ingen er nøytrale parter – ikke læreboka og ikke læreren. Å kjenne igjen og påpeke ulogiske og uriktige påstander er en viktig del av å vokse opp i dagens teknologiske samfunn.

Utvikling av fredskultur: tiltak på mange nivåer

Liss Schanke, WILPF Norge, var opptatt av nødvendigheten av strukturelle endringer for å få grobunn for fred og fredskultur. Strukturelle endringer er et vidt begrep og dekker en lang rekke forhold. Noe av det viktigste er å oppnå en rettferdig fred. Det er ikke mulig å bygge fred eller fredskultur på systematisk urettferdighet, på systematisk urettferdig fordeling av goder, land, naturressurser – eller på systematisk diskriminering av etniske grupper.

Et annet element er å minske de økonomiske drivkreftene for krig som produksjon av våpen og krigsutstyr. Et annet slikt element er arbeidsledighet for unge menn som har vist seg å være en av faktorene som bidrar til borgerkrig.

Det kan også være viktig å utvikle strukturer som kan bidra til videreutvikling og institusjonalisering av fredskultur. En slik struktur kan være et fredsdepartement. Vi har sett at opprettelsen av Miljøverndepartementet har ført til økt fokus på miljøvern, økt kompetanse, økte budsjetter og økt fokus på miljøorganisasjoner. Tilsvarende kan vi håpe at et fredsdepartement kan føre til økt fokus på systematisk arbeid for fred, økte budsjetter for fredsarbeid, økt fokus på fredsorganisasjonene og fredsbevegelsen. Et fredsdepartement kan også ha ansvar for fredelig internasjonalt samarbeid, samarbeidet med FN-systemet og bilaterale og multilaterale avtaler.

Foto: Caroline Marie Olsen

Språk og følelser

I workshopen kom det fram mange interessante innspill. Hvordan bruker vi språket vårt? Hvorfor sier vi at vi 'slåss mot rasisme' eller 'går til krig mot brunsneglen'? Kan vi gjøre språket vårt mindre krigspreget? Kan vi bytte ut begrepene med mindre voldelige assosiasjoner? Vi bruker militære begreper i dagligtalen: NATO går «ikke til krig», men har «operasjoner i utlandet».

Hvordan takler vi følelser? Det er viktig å lære

barn (og voksne) å sette ord på følelsene sine og takle konflikter på en ikkevoldelig måte. Frustrasjon og sinne må ikke bli til vold. Frustrasjon og fattigdom er ikke det samme, men begge deler er ofte en forløper for konflikt og krig. Økende frustrasjon i samfunnet rettet mot det politiske systemet øker politikerforakten og inntrykket av å ikke kunne endre eget liv. Fattigdom henger sammen med dette fordi det også oppleves som frustrasjon og sinne. Fattigdom fører også til desperasjon.

Motstand mot NATO i Nord-Europa

Et seminar dreide seg om motstanden mot NATO i Nord-Europa, med innledere fra WILPF i Skottland, Finland og Norge. De rettet oppmerksomheten mot NATO ut fra sine respektive land. Med utgangspunkt i historie og situasjon arter motstanden seg forskjellig i de tre landene. Norge og Danmark som medlemmer av NATO, viser at NATO-medlemskap gjør det vanskeligere å arbeide for fred, nedrustning og forbud mot atomvåpen.

Finland

Finland har vært dominert av stormaktsinteresser. Landet var en svensk provins i århundrer, erobret av Russland i 1809, og ble en uavhengig stat først under revolusjonen i 1917. Uavhengigheten ble fulgt av en brutal borgerkrig der de revolusjonære røde tapte og de «borgerlige» hvite vant med tysk støtte. I 1939 ble Finland angrepet av Sovjetunionen (Vinterkrigen), og var alliert med Tyskland under andre verdenskrig. Etter krigen definerte Finland seg som nøytralt, riktignok med en påtvunget samarbeidsavtale med Sovjetunionen. Fra 1991 definerte Finland seg som politisk ikke-alliert. I 1994 ble Finland med i Partnerskap for fred under NATO-paraplyen. I 1997 ble Finland medlem av euro-atlantisk råd.

Innlederen, Marianne Laxén, har arbeidet med freds- og kjønnsproblematikk i hele sitt voksne liv, også som politiker og medarbeider innen offentlig forvaltning. Hun er svært bekymret for at Finland bli mer og mer NATO-vennlig. Hun understreket at Finlands samarbeid med NATO er basert på politisk enighet. Under krigene på Balkan og i Afghanistan bidro Finland svært aktivt. I samarbeidet inngår beredskap og opprettholdelse av de finske militære styrkenes kapasitet, slik at de kan delta sammen med andre partnerskapsland i fredsoperasjoner. I dagens situasjon med økt oppmerksomhet mot russisk militær virksomhet, har NATO intensivert samarbeidet med

Finland og Sverige i den baltiske regionen. Vertslandsenigheten er blitt vedtatt i Finland uten en åpen og demokratisk diskusjon. De siste meningsmålingene viser at 55 prosent er mot NATO medlemskap mens bare 22 prosent støtter et eventuelt medlemskap.

De nordiske WILPF-seksjonene, Danmark, Finland, Norge og Sverige er mot NATO. Det internasjonale WILPF anser NATO som en trussel, noe som understrekes i Manifestet fra 2015. Her sies det:

NATO er en voksende trussel, aggressiv, ekspanderende og bygger på atomvåpen med formål å forsvare Vestens, og særlig USAs, interesser i en stadig utvidet verden. NATO må bli oppløst sammen med andre militære pakter og baser.

Marianne Laxén er medlem av WILPFs internasjonale styre. WILPF arbeider for fred, sikkerhet og utvikling med kjønnsperspektiv. Disse målene er ikke i overensstemmelse med et NATO-medlemskap, sier Marianne.

Skottland

Skottland har en historie på 300 år under engelsk styre, en historie som handler om forskjeller mellom rike og vanlige folk. Landet fikk sitt eget parlament i 1999 med ansvar for alle innenrikssaker, men ikke utenriks- og forsvarspolitik, nasjonal økonomi og EU. NATO-motstanden i Skottland henger i stor grad sammen med motstanden mot atomvåpen og vedtaket om Brexit. Hele det britiske arsenalet av atomvåpen er plassert ut i Skottland. Flertallet av skotter stemte nei til Brexit.

Innlederen, Janet Fenton er sekretær i det skotske CND (Campaign for Nuclear Disarmament, som tilsvarende Nei til Atomvåpen i Norge), og er kontakten mellom det skotske parlamentet og WILPF Skottland

Et stort tema er valg om uavhengighet fra England. Vi har liten innflytelse i parlamentet i London. Vi blir ofte ikke tatt på alvor. Diskusjonen er ofte kjønnsba-

sert og USA-dominert. Det er en forbindelse mellom EU og NATO og som bidrar til hverandres utvidelser, fortalte Janet.

Vi som skotter opplever at det skjer en 'westministering'. Vi føler oss nærmere de nordiske landene enn London, slo Janet Fenton fast i sin innledning om NATO-motstanden i Skottland.

Norge

NATO er ikke lenger en forsvarsallianse men en angrepsallianse. NATO sikrer ikke forsvar av norsk territorium og sjøområder i forhold til ulike utfordringer, men prioriterer krigføring i andre deler av verden, for eksempel Afghanistan, Irak, Libya, Syria. Norge reduseres til en base for NATO-styrker og materiell med vekt på F35 fly. Det er ikke er tilpasset forsvar av Norge, men bombing av andre land.

Norsk deltakelse i krigen i Afghanistan ble begrunnet med at den var nødvendig for å oppnå demokrati og frigjøring for kvinner. Rapporten fra Godalutvalget viste at dette ikke var sant. Det eneste norske deltakelse oppnådde var å vise at Norge var en god alliert av USA og NATO. Det er viktig å få evalueringer av all norsk krigsdeltakelse, inkludert Libya, for å få en ærlig vurdering av resultatene.

Forsvarets langtidsplan er på totalt 165 milliarder kroner, hvorav bare en liten del dekkes over budsjettet 2017, slik at Stortinget bindes opp i mange år framover. Bare F35 flyene koster astronomiske 70 milliarder kroner.

Norsk politikk har lenge lagt vekt på et godt forhold til Russland gjennom utstrakt økonomisk og

kulturell kontakt og samarbeid – uten militærøvelser i grenseområdene. Norge og NATO har hatt en aggressiv språkbruk i forhold til Russland og gjenopptatt militærøvelser i grenseområdene. Dette skader Norges forhold til vårt naboland.

NATOs bombing og krigføring ødelegger bygninger, infrastruktur og dyrket jord. Det tvinger millioner av mennesker til å forlate hjem og livsgrunnlag som ender opp som internt fordrevne i sitt eget land, i flyktningeleirer – eller til å legge ut på en livsfarlig reise til Europa. Situasjonene fører til enorm frustrasjon og desperasjon og kan derfor bidra til radikaliserings og terrorhandlinger.

Et stort flertall av den norske befolkningen er mot atomvåpen. NATOs strategi inkluderer bruk av atomvåpen. Det er derfor et stort paradoks at et stort flertall av den norske befolkningen er for norsk medlemskap i NATO.

Innlederen, Liss Schanke er leder av organisasjonen. Hun er også medlem av det internasjonale styret. Hun redegjorde for noen av årsakene til at WILPF Norge og andre organisasjoner i Norge er motstandere av NATO. Norsk IKFF tok initiativ i 1949 til at Norge skulle stå utenfor NATO.

Norden utenfor NATO

De fire nordiske seksjonene, Danmark, Finland, Norge og Sverige, sendte en uttalelse om NATO til Nordisk råds seksjon i København som fant sted første helgen i november. Se: www.ikff.no/norden-utenfor-nato/

Hvordan fremme en fredskultur

Av: Ellen Elster

Åpent møte om fredsdepartement

Debatten om forsvars- og sikkerhetspolitikk i Norge har gått høyt i høst. Den har dreid seg om utviklingen av det norske forsvaret. Det hevdes at det er en dreining fra fokus på forsvar av norsk territorium til deltakelse i militære operasjoner i andre land. Både forholdet til USA og NATO, valg av militært utstyr og budsjetter har vært viktige problemstillinger. Problemet er at debatten er teknisk og handler om formen for hva slags militært forsvar vi skal ha.

For å tenke alternativt gjennomførte WILPF Norge et møte om fredskultur, hvordan fremme en fredskultur og er fredsdepartement løsningen. I invitasjonen til andre fredsorganisasjoner skrev WILPF Norge:

FN ble opprettet som en fredsorganisasjon og oppfordret stadig sine medlemsland til å styrke arbeidet for fred og forsoning, samt løse konflikter uten bruk av vold. Verden over finnes det et sterkt ønske om fredelig sameksistens i store lag av befolkningen. For å realisere dette må det bli utviklet institusjoner, både som en prinsipiell politisk markering, og på grunn av tilgang på ressurser.

Ett forslag til en slik institusjon er at Norge oppretter et fredsdepartement, som et supplement til bl a Forsvarsdepartementet. Vi minner om Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972 med ansvar for koordinering og styrking av Regjeringens miljøpolitikk. Erfaringen fra dette kan være verdifull i diskusjonen om et fredsdepartement, som skal fokusere på ikkevoldelig konflikt

løsning, fredskultur og fredsbevarende arbeid. Navn, organisering og konkret ansvarsområde må diskuteres og utredes.

På møtet ble det understreket av flere at det handler om å lage strukturer – forpliktende strukturer som fremmer fred. Ingrid Eide utdypet hvordan slike strukturer kan se ut i form av et fredsdepartement og hva et fredsdepartement burde inneholde. Det er snakk om å sikre fredsarbeidet inn i statsstrukturene.

Våpendebatt i Kongsberg

Av: Ragnhild Håkonsen

Informasjonsrådgiver i Norsk Fredsråd Tuva Grimsgaard fra Kongsberg, klarte endelig å få debatt om våpenindustrien i byen, med artikkelen «Våpenbyens omdømmeproblem», som ble publisert i lokalavisa Laagendalsposten 3.oktober. I Fredsbevegelsen ler folk når hun sier hun er fra Kongsberg, som kun forbindes med våpenindustri, skriver hun. Hun skriver videre:

«Norsk lov sier at vi verken skal selge våpen til stater som bryter grunnleggende menneskerettigheter eller til ”områder i krig eller der krig truer”. Men med et regelverk tett som en sil, har Tyrkia, Marokko og Irak kjøpt luftvernssystemet HAWK XXI, og KOGs Naval Strike Missile skal brukes av Malaysia.»

Hun ønska debatt, og hun fikk det. En debatt som forgjeves har vært forsøkt reist flere ganger tidligere og blitt møtt med taushet. KOG (Kongsberg-gruppen) er jo byens viktigste hjørnesteinsbedrift. Denne gangen gikk debatten i hele oktober, med nye innlegg nesten daglig, for og imot våpenindustrien i byen. Siste artikkel så langt ble publisert 1. november, forfattet av undertegnede, med tittel «Fredsnasjon eller Krigsprofitør?». Den bygger på rapporten «Norge – en krigs

Hun stilte spørsmål om utenrikspolitikken nå var blitt militarisert, blant annet etter at forsvars- og utenrikskomiteen i Stortinget var blitt slått sammen. Hun mente at et eventuelt fredsdepartement burde inneholde kompetanse på fred og forsoning, fredsbygging, menneskerettigheter, samarbeid, utviklingshjelp, og ha ansvar for deler av FN-systemet som for eksempel UNESCO, samarbeid, utviklingshjelp. I tillegg foreslo hun at et fredsdepartement skulle forholde seg til et råd bestående av frivillige fredsorganisasjoner.

profitør?» fra 2015, og munner ut i et direkte spørsmål til KOG, som har forholdt seg ganske tause. Spørsmålet var om de vil høyne bedriftens etiske standard ved å kreve at all eksport av våpen fra dem skal omfattes av en grundig og detaljert sluttbrukererklæring som foreslås i nevnte rapport. De har ikke respondert. En innrømmelse i seg sjøl.

De perspektivene som har vært fremme, i tillegg til de som allerede er nevnt, er den feilslåtte krigen mot terror, refleksjoner rundt våpenproduksjon som bidrag til krig, det etiske dilemmaet ved å bygge vår velferd på andres lidelse og død, ønsker om omstilling til fredelig produksjon som verden trenger. Tone Ravnaas tok også, i sin artikkel «Kongsberg KRIM – et fristed for kommunevåpen med Janusansikt – i høyt spill for Norsk PEN pris», opp miljøperspektivet. Dette kunne godt ha vært fremheva i flere innlegg.

Jeg ønsker flere debattanter som kan holde saken varm hjertelig velkommen. Gå inn på www.laagendalsposten.no Lp debatt. Alle innlegg finnes der, blanda med innlegg om andre temaer.

Ny WILPF-avdeling i Florø!

Grete Belinda Solberg Barton har flyttet fra Bergen til Florø. Dermed har WILPF Norge fått et nytt lokallag. Grete Belinda rapporterer:

I sommer (2016) startet vi en kvinnegruppe for fred i Florø. Vi diskuterte og leste oss opp på info fra IKFF for å se om det ville være organisasjonen vi ville starte.

Vi startet stort 22. oktober 2016: Vi hadde en stand i sentrum lørdag formiddag og senere om ettermiddagen var vi med på den offisielle feiringen av FN-dagen. Vi hadde en litt mindre stand der og alle organisasjonene fikk fortelle litt. Et av våre nye medlemmer hadde et le-

serinnlegg i FIRDA den dagen og senere det samme i Firdaposten. Se: www.ikff.no/feil-side-erna/

På møte i november kom vi frem til at vi ville lese oss litt opp på WILPF og IKFF og finne emner vi er spesielt interesserte i, og senere arrangere et åpent møte der Liss Schanke har sagt seg villig til å komme.

Vi tenker oss et arbeidsmøte i måneden. Vi er alle strålende fornøyd og klar til innsats. Vi har fem medlemmer i Florø, og flere vil komme.

Kontakt Grete Belinda Solberg Barton, epost: grebe@online.no, Strandgata 45, 6905 Florø.

Johanne Skog Gripsrud

Johanne Skog Gripsrud, en nestor i norsk fredsbevegelse, døde 15. august, to måneder før sin 100-årsdag. I hele etterkrigstiden har hun vært en drivende kraft i fredsarbeidet, spesielt i Rogaland. Johanne tilhørte generasjonen som opplevde krig og okkupasjon i fem år, og hun hilste FN velkommen som garantist mot at «en ny krig fikk herje på jorden». Det kan se ut som mer enn en tilfeldighet at hun hadde fødselsdag på selve FN-dagen, 24. oktober. FN-pakten var en livslang veileder og inspirasjon for hennes fredsarbeid. Hun så den som en forpliktelse og siterte den ofte i artikler og foredrag.

Sammen med andre småbarnsmødre startet Johanne Skog Gripsrud lokalt freds- og studiearbeid i Sandnes allerede i 1945. Arbeidet ble snart til en aktiv avdeling av Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF). Der deltok Johanne med små og store oppgaver i nesten 70 år. Spesielt bør nevnes en vandrestilling hun fikk laget om internasjonalt kvinnefredsarbeid som ble vist i byer over hele landet, sist i samband med IKFFs 100-årsjubileum i 2015. På nasjonalt plan var hun redaktør for IKFFs tidsskrift fred og frihet i 12 år. Hun var æresmedlem av IKFF.

Journalisten i Johanne fikk utløp i Rogalands avis, og gjennom tallrike artikler og leserbrev i andre aviser i regionen. Hun skrev også flere bøker om fredsarbeid, lagt til rette for bruk i skole og studiesirkler. Den siste kom for bare tre år siden da hun var 97 år. Hun kombinerte sitt fredsengasjement med aktivt kulturarbeid, og ble hedret med Kongens fortjenestemedalje.

Johanne Skog Gripsrud etterlater seg døtrene Gro og Ellen, og en stor etterslekt av barnebarn, oldebarn og tippoldebarn. IKFF og norsk fredsbevegelse ble fattigere ved Johannes død. Men alle hennes venner er

Johanne Skog Gripsrud

blitt rikere, fordi hun raust delte sitt pågangsmot, utalmodighet og klokskap med oss. Vi var stolte av å være hennes nære venner og medarbeidere.

Edel Havin Beukes, Ingrid Eide, Ellen Elster, Mari Holmboe Ruge, på vegne av Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Bevaring av fredshistorien

Siden IKFF er en mer enn 100 år gammel organisasjon har vi mye dokumenter som er verdt å bevare. Riksarkivet i Oslo har materiale fra flere fredsorganisasjoner, og det er allerede en del der om IKFF. Vi skal overføre en stor del av de gamle dokumentene fra kontoret til Riksarkivet innen nyttår. Riksarkivet som ligger ved Sognsvann T-banestasjon gir god service til besøkende, og sikrer at materialet er tilgjengelig for forskere og andre interesserte, og selvsagt også IKFF-medlemmer. Tre av våre medlemmer som er historikere gir oss verdifull faglig bistand med å gå gjennom og sortere materiale før de overføres. Vi beholder kopi av alle protokoller fra de siste 5 år på IKFF-

kontoret og også arkiv eksemplar av alle utgitte numre av Fred og Frihet og alle publikasjoner.

Vi har et stort lager av utgitte publikasjoner og Fred og Frihet, og det som ikke trengs til arkivet vil vi prøve å distribuere til interesserte medlemmer og lokallag, f.eks. i forbindelse med landsmøtet i 2017.

Det er sannsynlig at også nåværende og tidligere lokalavdelinger har interessant materiale som bør bevares. Det skal til de lokale statsarkivene, ikke til Riksarkivet i Oslo. IKFF i Sandnes har allerede fått brev om arkivering fra statsarkivet i Rogaland. Kontakt IKFF Sandnes ved Tone Langvasbråten Ravnaas for nærmere informasjon.

Grethe Nielsen

Grethe Nielsen fikk en stortstilt begravelse i Ottestad kirke den 3. mai 2016.

Grethe, født 1936, var oppvokst på Vaterland i Oslo som en av 9 søsken, under forhold som vi i dag ville kalt kummerlige. Men Grethes oppvekst var lik Norges klassereise. Typisk var det at da Grethe og Tore skulle sette bo, var det ikke møbler og gardiner som var viktigst. I bokhylla kom Grimbergs verdenshistorie sammen med mange andre, og de stod ikke til pynt, men ble lest og diskutert. Det forundrer derfor ikke at barn og barnebarn uttrykte takk til Grethe for det miljøet hun skapte i hjemmet.

Og Grethe og Tore brukte klassereisen til globetrotter-virksomhet. På sine turer rundt i verden opplevde de en sosial urettferdighet som skapte dypt sosialt engasjement hos Grethe. Gjennom sin gode jødiske venninne Maria så hun skjebnen til jødene under krigen. Dette forhindret ikke Grethe i å tale palestinerne sak i Midt-Østen. Grethes hus stod åpent for alle som trengte forståelse, om det var så var Ole fra Åkershagan, som hadde sykkel, men ikke språk.

Grethe var i legning en minister, men av yrke en postfunksjonær. Vi gravla en forsvarsminister i dag. Grethes startet opp lokallag i Nei til Atomvåpen og Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF). Som minister ville hun funnet nye veiere å forsvare vår selvstendighet og frihet på. Vi gravla en finansminister i dag. Hadde Grethe stått ved roret for økonomien ville Fredsskatten blitt en realitet. Og hun ville brukt oljefondet til beste for miljøet og internasjonalt samarbeid. Vi gravla en kulturminister i dag. Grethes mangfoldige dikt og penselsbruk ga henne respekt for andres kunstarter. Vi gravla en medieminister i dag. Hadde Grethe gått inn på barnebarneets forslag om å sende

Grethe Nielsen

leserinnelegg til Hamar Arbeiderblad under forskjellige navn ville halve avisen bestått av Grethes innlegg.

Det kom ikke telegram og krans fra kongen på dagen. Men klassereisen er ikke slutt. Og Grethe Nielsen har en stor etterslekt.

*Gunnar Steen,
støttemedlem av IKFF, 6. mai 2016*

Grethe hadde et brennende engasjement i flere humanitære organisasjoner, og særlig var det arbeidet i Røde Kors, Nei til atomvåpen, Amnesty International og Kvinneliga for Fred og Frihet som var hennes hjertesaker, der hun engasjerte seg sentralt og lokalt.

Hun hadde lenge vært aktiv i fredsorganisasjonen IKFF da hun høsten 2004 tok initiativ til å starte en lokalavdeling for Hedmark og Oppland, en avdeling hun ledet i mange år. Grethe gjorde seg synlig i vår organisasjon, både i landsstyret og her lokalt, med alle sakene hun engasjerte seg sterkt i og skrev i avisen om. Hun var medlem av redaksjonen i medlemsbladet *Fred og Frihet* og sjølv en aktiv bidrags-

gyter til bladet. Hun tok aktivt del i konferansen om å forby klasevåpen, og sammen med andre organisasjoner stilte hun opp for utrydding av atomvåpen. Hun skrev og arbeidet for innføring av fredsskatt og opprettelse av et fredsdepartement. Hun deltok også i fredsmarsjer, var med på solildaritetsturer til Midt-Østen, og hun reiste til Japan for å være med på minnemarkeringen etter atombombingen i Nagasaki og Hiroshima. Hun og mannen Tore var også med på 100-årsmarkeringen for IKFF i Haag i 2015.

*Eli Hammer Eide og Kari Nes,
IKFF Hedmark/Oppland*

Ny resolusjon om atomvåpen

Av: Eva Fidjestøl

Ein ny resolusjon, som har som mål å få til eit bindande forbod mot atomvåpen, vart vedteken i Førstekomiteen for nedrusting og internasjonal tryggleik i FN den 27 oktober. Dette er resultat av ein prosess som starta i Oslo i mars 2013. Då inviterte den norske regjeringa representantar frå regjeringar, diplomati, FN-organisasjonar og det sivile samfunn til ein konferanse for å få til ein faktabasert diskusjon om humanitære konsekvensar ved bruk av atomvåpen. Representantar frå 127 statar deltok i lag med organisasjonar som ICAN, ICRC, NPA, WILPF og FN-organisasjonar som WHO, IAEA, UNDP, UNEP og UNHCR.

Å fokusere på dei humanitære konsekvensane utfordra heile fundamentet ved å ha atomvåpen, noko som alle statar over heile verda skulle ha interesse av. I sluttdebatten takka alle som tok ordet Norge som arrangør og Mexico som annonserte at dei ville invitere til ein ny konferanse. Etter Mexico vart det arrangert internasjonale konferansar i Wien og i Genève.

Atomnedrusting er ikkje noko nytt. Den første resolusjonen som var oppe til debatt i FN handla om det. Sidan den gongen har nedrustingsregimet til FN vist seg å vere lite effektivt. Conference on Disarmament (CD), oppretta av FN og stasjonert i Genève, blir kritisert for å drive med konsensusstyranni og Generalforsamlinga i FN for å vere ei resolusjonsmaskin. Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT) er i dag den einaste bindande multilaterale avtalen om atomvåpennedrusting. Voksande misnøye med NPT-konferansane sidan år 2000 og med FN-organisasjonane sin måte å takle dette problemet på, førde til at det parallelt med alt dette skjedde noko som har gitt atomvåpennedrustinga ei ny retning det siste tiåret.

Og eigentleg starta det ikkje med Oslo-2013 men med ein konferanse i USA i 2007 arrangert etter eit initiativ frå fire tidlegare kjende namn innan amerikansk utanrikspolitikk: Henry Kissinger, William Perry, Sam Nunn og George Schultz. Målet var å vekke til livet ånda frå møtet mellom presidentane Reagan og Gorbatsjov i Reykjavik i 1986. Neste steg i denne prosessen var Oslo-konferansen i 2008. Den representerte det første verkelege forsøket på å bringe nedrusting ut av atomstatane sitt einemerke og over i ein situasjon der også ikkje-atomvåpenstatane fekk komme til. Konferansen fekk lite mediedekning men har vore viktig for prosessen vidare.

Resolusjonen som blei vedteken i Førstekomiteen

27. oktober i år slår fast at det skal forhandlast om ei legal, bindande avtale for å forby atomvåpen, og som skal leie til total demontering av atomvåpen. 123 land stemde for dette, 38 stemde mot og 16 avstod frå å stemme. Dei seks atomstatane USA, Russland, Storbritannia, Frankrike og Israel stemde mot. Dei tre atomstatane Kina, India og Pakistan avstod frå å stemme. Det same gjorde NATO-landet Nederland. Men NATO-landet Norge stemde eit klart nei – vi som var i teten for å starte denne nye prosessen. Vår utanriksminister seier at så lenge det finst atomvåpen skal NATO ha dei. USA har pressa sine allierte til å stemme nei. Regjeringa i USA sende eit brev datert 18. oktober til alle NATO-land og bad dei om å stemme nei, og ikkje berre avstå frå å stemme. Dei argumenterte med at ei slik avtale kunne ha ein direkte effekt på USA si evne til å engasjere seg i felles forsvarsoperasjonar. Japan stemde også nei, og det er vanskeleg å forstå sidan Japan er det einaste landet som har opplevd bruk av atomvåpen, men det heng vel saman med Japan sin plass under USA sin atomparaply. Overraskande var det at Nord Korea som nyleg utførde den femte atomvåpentesten stemde for resolusjonen.

Østerrike, Brasil, Irland, Mexico, Nigeria og Sør Afrika spelte ei leiande rolle i arbeidet med denne resolusjonen og han blir endeleg vedteken i Hovudforsamlinga i desember. Det vidare arbeidet med resolusjonen startar i mars 2017.

Verda har i dag meir enn 15 000 atomvåpen på lager – dei fleste i militære arsenal i USA og Russland.

Du finn meir stoff om dette her: www.icanw.org

Forbud mot atomvåpen må grunnlovsfestes

WILPF Norge har laget en uttalelse om at atomvåpenforbud må grunnlovsfestes, i tilknytning til FNs verdensfredsdag 21. september og FNs dag for avskaffelse av alle atomvåpen 26. september.

Uttalelsen finner du på: www.ikff.no/forbud-mot-atomvåpen-ma-grunnlovsfestes/

Resolusjon om utarma uran vedteken i FN

Av: Eva Fidjestøl

The International Coalition to Ban Uranium Weapons (ICBUW) vart oppretta i Belgia i 2003 av WILPF og fleire andre internasjonale organisasjonar. Dei har kontor i Manchester og har to tilsette. Det er ein kampanje støtta av meir enn 160 organisasjonar over heile verda. Dei prøver å gjere det for uranvåpen (DU) som dei internasjonale kampanjane for å forby landminer og klasevåpen gjorde for desse typane våpen. Resolusjonen om uranvåpen var opp i Førstekomiteen for sjette gang i oktober med omtrent same tekst som i 2014. Resolusjonen fekk støtte frå 146 statar og berre fire stemde i mot (USA, Storbritannia, Frankrike og Israel) og 26 avstod frå å stemme.

Til tross for at Norge har støtta ICBUW i mange år foreslo våre representantar i år å endre resolusjonstek

sten frå «potensiell helseskade frå DU» til «mogelege helseeffektar». ICBUW gler seg over at både Sverige og Bulgaria som stemde for denne resolusjonen for første gong i 2014 også gjorde det i år. Sverige støtta Sveits i at teksten burde innehalde meir om skadeerstatning og opprydding i område forureina av DU.

Det norske utanriksdepartementet støtta ICBUW både med driftsmidlar og midlar til prosjektarbeid i perioden 2009 – 2014. Den blå-blå regjeringa gjorde ein slutt på det.

USA har tilstått at dei har brukt DU i Syria ved to høve i november 2015. Det viser at denne kampanjen er viktig og bør styrkast.

Du finn meir stoff om dette her: www.icbuw.org

Aktiviteter i IKFF

Fred hindrer vold mot kvinner: 16-dagerskampanjen mot vold mot kvinner og FN-resolusjon 1325. WILPF Norge med støtte fra FOKUS arrangerer et seminar på Litteraturhuset, rom Amalie Skram, fredag 9. desember kl 18 – 20. Se www.ikff.no/fred-hindrer-vold-mot-kvinner/

Partienes opptatthet av fred og veien til fred: WILPF Norge planlegger seminar sammen med andre fredsorganisasjoner til uformell samtale om fredsspørsmål under kommende valgkamp. Seminaret planlegges i januar eller februar 2017. Se også spørsmål som er stilt til alle partiledere og ledere i ungdomspartiene, www.ikff.no/partienes-fredsbarometer/

Militarisme og miljø som tema på Globaliseringskonferansen

WILPF Norge og Bestemødre for fred arrangerte et seminar om militarisme og miljø på Globaliseringskonferansen som fant sted i slutten av oktober. Se www.ikff.no/militarisme-og-miljo-klimasporsmalet-blir-ikke-stilt-til-forsvars-og-krigsindustrien/

Torild Skard 80 år

Torild blir fortjent hyllet for sin store innsats for kvinner og barn både i Norge og internasjonalt. Hun er også IKFF-medlem og fører en flott tradisjon videre. Hennes mormor, lærerinnen Karen Grude Koht var blant underskriverne i 1919 for å få etablert et «Permanent Internasjonalt Opdragelses- og Folkeoplysningsråd, for at sikre en varig fred mellem folkene». Hennes mor, psykologen Åse Gruda Skard, deltok i arbeidet med å forberede FN og UNESCO. Hun ble IKFF-medlem etter krigen. Torild har vært direktør i UNESCO.

Vi slutter oss til gratulantene og håper å få del i hennes innsikt og erfaringer i lang tid framover.

Torild Skard, landets første kvinnelige lagtingspresident

Lokalavdelinger og kontakter

Bergen

Aase Møller-Hansen
Aasemh04@yahoo.com

Hedmark/Oppland

Eli Hammer Eide
eliheide@online.no

Stavanger

Hanne Kjersti Knutsen
hanne.kjersti.knutsen@attende.no

Florø

Grete Belinda Solberg Barton
gre-be@online.no

Sandnes

Tone Langvassbraaten Ravnaas
toneravn@gmail.com

Troms

Hermien Stoop Prestbakmo
hprestbakmo@gmail.com

Påminnelse om kontingent 2016

Tusen takk til alle som har betalt kontingenten for i år. Fortsatt gjenstår det noen få som ikke har betalt. Dere har ikke mange dager igjen! Kontingenten kan betales inn på konto nummer: 0531 50 270557. Kontingenten er 500, 300 eller 200 kroner, velg selv det som passer deg. Det er lov å betale mer enn 500 kroner eller å gi en gave til WILPF Norge hvis du har lyst. Større gaver kan trekkes fra på skatten. Husk å skrive om hva betalingen gjelder, kontingenten, gave eller begge deler.

WILPF Norge/IKFF

Storgt. 11, 0155 Oslo. Telefon 93 08 96 44.
E-post: ikff@ikff.no. Nettside: www.ikff.no
Bankkonto 0531.50.27057.
Kontortid: mandag - torsdag.

Redaksjon: Ellen Elster, Eva Fidjestøl, Mari Holmboe Ruge. Redaksjonen avsluttet 28.11.2016

God jul og godt nytt år!

Redaksjonen på vegne av landsstyret ønsker alle medlemmer og støttemedlemmer en riktig god jul og et godt nytt år!